

MiNa-Raad

MILIEU - EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

Advies van 6 september 2001
over enkele aspecten van het
Vlaamse klimaat- en energiebeleid

D/2001/7080/A29

Overname wordt verwelkomd, mits bronvermelding

© 2001 Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
Kliniekstraat 25, 4de verdieping
B-1070 Brussel
tel. 02-558 01 30
fax 02-558 01 31

Inhoudsopgave

Inleiding 5

1. Aanbevelingen 6

2. Vragen om toelichting 16

Bijlage 1 : Vooropgestelde begrotingsfondsen in het Vlaamse energiebeleid 18

Inleiding

Het uittekenen van een effectief klimaatbeleid is volgens de Raad één van de grootste uitdagingen waarmee overheden momenteel worden geconfronteerd. Klimaatverandering en het daarop afgestemde beleid is immers een thema dat diverse peilers van onze huidige samenleving zal beïnvloeden: energievoorziening, landbouw, mobiliteit, enz.

In het verleden heeft de Raad reeds verscheidene adviezen gewijd aan deze thema's. De grootste boodschap die de Raad met dit advies op eigen initiatief wil meegeven, is dat onverwijld gehandeld moet worden: uitstel kan niet langer worden aanvaard.

Algemeen beseft de Raad dat een aanzienlijk deel van de instrumenten voor het klimaatbeleid op hogere niveaus (federaal, Europees of internationaal) dienen ingezet te worden, willen zij kostenefficiënt en rechtvaardig zijn. Het is volgens de Raad echter van groot belang dat, binnen deze randvoorwaarden, de Vlaamse overheid creatief is in het benutten van haar eigen bevoegdheden m.b.t. het te voeren klimaatbeleid.

Naar aanleiding van het opstellen van het Vlaamse klimaatplan formuleert de Raad enkele concrete aanbevelingen. Tevens kaart hij enkele onduidelijkheden aan die dienen opgeklaard te worden alvorens een beleid kan worden gevoerd dat de vooropgestelde doelstellingen verwezenlijkt.

De aanbevelingen of opmerkingen die in dit advies zijn gemaakt betreffen het voeren van een efficiënt preventief klimaatbeleid (i.e. het reduceren van broeikasgasemissies). De Raad spreekt zich vooralsnog niet uit over welke beleidsmaatregelen dienen genomen te worden om dit beleid ook deels curatief te maken (i.e. hoe moet de Vlaamse overheid omgaan met de verwachte klimaatwijzigingen?).

Prof. dr. R.F. Verheyen
Voorzitter

1. Aanbevelingen

[1] **Algemene opmerking bij het lezen van dit advies.** Met dit advies wenst de Raad sommige zaken aan te kaarten die volgens hem relevant zijn binnen het Vlaamse klimaat- en energiebeleid, en waarover binnen de Raad unanimitieit heerst. Het is onvermijdelijk dat met dergelijke werkwijze sommige aspecten meer op de voorgrond komen dan andere – maar daarom niet minder relevante – aspecten van het Vlaamse klimaat- en energiebeleid.

De Raad duidt bv. op de redelijk grote aandacht die in het advies wordt besteed aan het beleid inzake hernieuwbare energiebronnen, en de verscheidene aanbevelingen of onduidelijkheden die worden geopperd omtrent de energiedrager ‘elektriciteit’.

Met deze paragraaf wenst de Raad te benadrukken dat hij, zoals in vroegere adviezen reeds veelvuldig is gebleken, steeds de voorkeur heeft gegeven aan een efficiënt beleid ter bevordering van rationeel energiegebruik, meer dan een efficiënt beleid ter bevordering van de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen¹. De Raad vraagt dan ook in het algemeen om dringend nieuwe – en reeds voor een groot deel voorbereide – beleidsinitiatieven te nemen inzake rationeel energiegebruik. De Raad denkt hierbij in het bijzonder aan de prioritaire aandacht die zou moeten besteed worden aan het – door de minister bevoegd voor Energie voor dit jaar aangekondigde – REG-decreet, dat o.a. zou moeten zorgen voor volledige en correcte omzetting van de in 1993 uitgevaardigde SAVE-Richtlijn², en tevens enkele noodzakelijke wijzigingsbepalingen aan het elektriciteitsdecreet zou moeten voorzien³.

1) Dit neemt uiteraard niet weg dat de Raad ook het beleid inzake hernieuwbare energiebronnen belangrijk vindt en opvolgt.

2) Richtlijn 93/76/EEG van de Raad van 13 september 1993 tot

bepanking van kooldioxide-emissies door verbetering van de energie-efficiëntie (SAVE). PB L 237 van 22 september 1993.

3) Gedacht kan worden aan een gecombineerde doelstelling WKK

+ groene stroom met de specifieke minimumdoelstelling voor groene stroom die reeds in het elektriciteitsdecreet werd vastgelegd.

Zonder invoering van dergelijk systeem zal in een geliberaliseerde

Tevens besteedt de Raad in dit advies, mede tengevolge de actualiteitswaarde, veel aandacht aan de energiedrager ‘elektriciteit’. De Raad wenst hierbij te benadrukken dat dit niet wegneemt dat het beleid t.a.v. de andere energiedragers even relevant is: gas, stookolie, steenkool, motorbrandstoffen en kernenergie, en dit in alle mogelijke toepassingsvormen (transport, verwarming, ...). Een effectief Vlaams beleid moet volgens de Raad beleidsinitiatieven nemen t.a.v. elke energiedrager en/of “energietoepassingsvorm”.

- [2] **Beginnen met opstellen instrumenten ter uitvoering van gekende maatregelen.** Reeds twee jaar geleden werden, in het kader van de redactie van een Vlaams CO₂/REG beleidsplan, een reeks maatregelen voorgesteld die kunnen bijdragen tot een vermindering van de CO₂-uitstoot in Vlaanderen⁴. De Raad beseft dat deze studie hoofdzakelijk werd verricht om de kostenefficiëntie van een reeks maatregelen te onderzoeken⁵ (de studie bevat derhalve geen exhaustieve opsomming van mogelijke maatregelen, en kan derhalve niet als allesomvattend worden beschouwd). Desalniettemin kan de studie aangegrepen worden om nu reeds instrumenten uit te werken die het moeten mogelijk maken de uitvoering van diverse van deze maatregelen te stimuleren. De Raad beseft dat een reeks van deze maatregelen reeds worden uitgevoerd (onder controle van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas worden daartoe via de REG-Fondsen Productie en Distributie middelen vrijgemaakt), maar begrijpt niet waarom dit m.b.t. vele andere maatregelen nog niet is gebeurd.

In diverse studies is immers al gebleken dat tegemoetkoming aan de aangegeven internationale en Europese verplichtingen, investeringen zal vergen. Zonder daarmee de belangrijke rol van het planningsproces te ondermijnen, is het voor de Raad dan ook wenselijk dat tenminste wordt begonnen met het stimuleren en het uitvoeren van maatregelen die volgens de studie als meest kostenefficiënt werden gecatalogeerd⁶. Deze zullen immers, nadat het volledige klimaatplan is opgesteld, zeker in de “te nemen maatregelen” worden ondergebracht. Verder uitstel betekent dan ook enkel tijdverlies.

elektriciteitsmarkt het bestaande potentieel aan (vooral kleine en middelgrote) WKK-installaties nooit worden ontwikkeld omdat de kostprijs van de stroom niet opweegt tegen de kostprijs van elektriciteit uit veelal reeds afgeschreven grootschalige elektriciteitscentrales. Cfr. punt [13] uit het advies 1999 18 van de MiNa-Raad van 28 september 1999 over het voorontwerp van decreet inzake de opwekking en de distributie van elektriciteit, en punt [16] uit het advies 2000 24 van de MiNa-Raad van 7 september 2000 over het	voorontwerp van decreet betreffende de organisatie van de aardgasmarkt. 4) VITO (1999). Analyse van de maatregelen voorzien in het Vlaamse CO ₂ /REG-beleidsplan en van suggesties voor aanvullende acties. Bepalen van gekwantificeerde emissiereductiedoelstellingen, tijdsplan en van de financiële implicaties voor implementatie per deelactie. Juni 1999. 5) Enkele maatregelen uit deze studie betreffen: aantal spaarlampen in residentiële en tertiaire sector verhogen, vervanging elektri-	sche verwarming in bestaande gebouwen, relighting, HR-glas i.p.v. dubbel glas in nieuwbouwwoningen, energiezuinige ventilatietechnieken, onderhoud verwarmingsketels, elektronische snelheidsregeling installeren op motoren. 6) Veel van de opgesomde maatregelen uit het plan vertonen trouwens een negatieve kostenefficiëntie, i.e. de investeringskosten verdienen zich op zeer korte termijn terug (via bv. verlaagde elektriciteitsfactuur).
--	--	---

[3] **Informatievoorziening en sensibilisering.** De Raad meent dat informatievoorziening en sensibilisering uitermate belangrijk zijn. Inzake informatievoorziening meent de Raad dat dit op verschillend vlak dient te gebeuren:

1) *de samenstelling van de verkochte elektriciteit*⁷:

Zo wordt bijvoorbeeld op Europees niveau momenteel gewerkt aan de herziening van de Richtlijn die het hele liberaliseringsproces in de elektriciteitssector heeft opgestart. Bij de voorstellen van de Europese Commissie is duidelijk dat het verstrekken van transparante informatie een belangrijk aandachtspunt is. Zo wordt o.a. bepaald: “De Lidstaten dragen er zorg voor dat de elektriciteitsleveranciers in de rekeningen die naar iedere eindgebruiker worden gestuurd, de samenstelling vermelden van het brandstofmengsel dat is gebruikt om de elektriciteit te genereren die door de door hen bevoorradede eindgebruikers wordt verbruikt⁸.” De Raad meent dat dergelijke informatieverstrekking een moeilijke (vooral inzake controleerbaarheid en traceerbaarheid) doch niet onoverkomelijke opgave is.

2) *de energie-efficiëntie van de verkochte of verhuurde goederen:*

De Raad denkt hierbij in het bijzonder aan de energieprestaties van woningen, kantoor- en andere gebouwen, waarvoor het Vlaamse Gewest een (verplicht) labelsysteem kan uitwerken. Dergelijke maatregel zou een goede en noodzakelijke aanvulling zijn op de, door de federale overheid opgelegde, verplichte etikettering van het energieverbruik van bepaalde elektrische toestellen en de (binnenkort) verplichte etikettering van het brandstofverbruik en de CO₂-uitstoot van nieuwe personenauto's¹⁰.

7) Zie bv.: Van der Werff, T. en Roos, J. Energie-etikettering. Een eerste verkenning van een productinformatiesysteem voor energie. CE Delft. Oktober 2000.

8) COM (2001) 125. Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 96/92/EG en Richtlijn 98/30/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en aardgas. Brussel, 13 maart 2001.

9) Ministerieel Besluit van 20 november 1996 houdende de toepassing van het KB van 10 november 1996 betreffende de vermelding van het energieverbruik en het verbruik van andere hulpbronnen op de etikettering en in de standaard-

productinformatie van huishoudelijke apparaten. B.S. 25 januari 1997. Ministeriele Besluiten van 1 december 1998 houdende de toepassing van het KB van 10 november 1996 betreffende de vermelding van het energieverbruik en het verbruik van andere hulpbronnen op de etikettering en in de standaardproductinformatie van huishoudelijke apparaten, wat de etikettering van het energieverbruik van huishoudelijke afwasmachines, elektrische droogtrommels, was-droogcombinaties en afwasmachines betreft (4 aparte ministeriële besluiten). B.S. 13 januari 1999. Ministerieel Besluit van 1 december 1999 houdende de toepassing van het KB van 10 november 1996

betreffende de vermelding van het energieverbruik en het verbruik van andere hulpbronnen op de etikettering en in de standaardproductinformatie van huishoudelijke apparaten, wat de etikettering van het energieverbruik van lampen voor huishoudelijk gebruik betreft. B.S. 31 december 1999.

10) Via Richtlijn 1999/94/EG worden de Lidstaten verplicht om tegen 18 januari 2001 ervoor te zorgen dat een etiket betreffende het brandstofverbruik en de CO₂-uitstoot in elk verkooppunt, en op duidelijk zichtbare wijze op of in de buurt van alle nieuwe modellen van personenauto's wordt aangebracht.

3) de wijze waarop deze informatie wordt gecommuniceerd:

- vergelijkbare en éénduidige vermelding op etiketten en in handleidingen;
- verplichte relevante informatie op energiefacturen, zoals:
  - evolutie verbruik t.o.v. vorige jaren;
  - vergelijking verbruik met verbruik energie-efficiënte vergelijkbare klanten;
  - facturering op basis van werkelijk verbruik.

Deze informatieverstrekking (die momenteel reeds door vele energieleveranciers op vrijwillige basis wordt verstrekt) kan mogelijks aan de energieleveranciers worden opgelegd via opname in de openbaredienstverplichtingen¹¹. De Raad hoopt dat deze verplichtingen (die via uitvoeringsbesluiten van de Vlaamse regering dienen te worden ingevoerd) spoedig ter advies worden voorgelegd.

Indien deze informatie beschikbaar is, worden immers enerzijds de aankopers in staat gesteld beter gefundeerde beslissingen te nemen, en anderzijds biedt het de overheid mogelijkheden om gericht en op een objectieve manier de energievraag bij te sturen: bv. producten stimuleren die een beperkte energievraag kennen, of waarvoor de benodigde energie op een duurzame wijze werd opgewekt. Dergelijk vraaggericht beleid wordt immers des te belangrijker in een geliberaliseerde markt.

Daarbij aansluitend zal het, bij dalende energieprijzen, uiterst belangrijk zijn de verbruikers van energie blijvend te sensibiliseren. De sensibilisering dient zich zowel toe te spitzen op het globale kader (de klimaatproblematiek), als op concrete maatregelen om een minder energieverbruik te realiseren. De Raad was enthousiast omtrent de nieuwe brochures die door ANRE werden gepubliceerd¹² om deze sensibilisering te verwezenlijken. Ook de jaarlijkse “Maand van de Energiebesparing” en de voorlichtingscampagne “Energie – de rekening is voor U en het milieu” werden door de Raad positief onthaald. De Raad hoopt dat de minister de, in zijn Strategische Beleidsnota verwoorde¹³, intenties omtrent het aanmoedigen van energiebewust gedrag, van middelen blijft voorzien, en deze in de toekomst nog intensifieert. De rekening is immers voor ons en het milieu. De Raad vraagt de minister tevens bijkomende sensibiliseringsacties te doen omtrent de aankoop van energiezuinige vervoersmiddelen, en omtrent alternatieve transportmodi.

11) Moest blijken dat dit juridische problemen oplevert, dient op federaal niveau te worden aangedrongen op uitvaardiging van een Koninklijk Besluit ter uitvoering van art. 37, §2 van de Wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en de bescherming van de consument, waarin wordt bepaald dat de koning nadere regels kan opleggen m.b.t. vermelding op bewijs

stukken van aankoop.
12) ANRE staat voor Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie. Recent gepubliceerde brochures betreffen: “Ideeën voor energiezuinig bouwen en verbouwen”, “Ideeën voor energiezuinig wonen”, “Moderne kantoren – meer comfort met minder energie”, “Energie besparen bij u thuis en in uw bedrijf: premies en acties van uw elektriciteits- en aardgas-

leveranciers”.
13) In zijn Strategische Beleidsnota ziet de Vlaamse minister van Energie de strategische krachtlijn “het aanmoedigen van het energiebewust gedrag: een coherente communicatiestrategie inzake sensibilisering voor het rationeel energiegebruik” terecht als één van de belangrijkste projecten (p. 47 van het Ontwerp strategisch Plan).

- [4] **Subsidies ter bevordering van investeringen in REG.** Door verschillende Vlaamse ministers worden momenteel subsidies toegekend die specifiek gericht zijn op investeringen ter bevordering van rationeel energiegebruik (REG)¹⁴, of die als randvoorwaarden bepalingen omtrent REG bevatten¹⁵. Ook op andere niveaus worden soms investeringen aangemoedigd (federale overheid, gedecentraliseerde besturen).

Het is volgens de Raad van uitermate belang dat al deze subsidies goed op elkaar afgestemd zijn, dat de verschillende subsidieverleners van elkaar weten welke projecten reeds subsidies gekregen hebben (zodanig dat geen twee maal voor dezelfde investering of hetzelfde project subsidies worden toegekend), en dat de subsidies – in de mate dit controlebaar is – een investering ondersteunen die anders niet zou worden gedaan.

De Raad vraagt tevens te onderzoeken in welke mate de subsidies voor investeringen in REG zullen interfereren met mogelijke toekomstige federale¹⁶ en Europese¹⁷ initiatieven.

Op organisatorisch en budgettair vlak zijn de fundamenteën van een vooruitstrevend REG-ondersteuningsbeleid reeds gelegd in het elektriciteitsdecreet. Daarin wordt voorzien in de oprichting van een Energiefonds¹⁸ dat, onder beheer van de Vlaamse reguleringsinstantie, o.m. zal moeten instaan voor de financiële ondersteuning van REG-investeringen in het Vlaamse Gewest (zie bijlage 1).

Gezien de horizontale dimensie van een goed REG-beleid (i.e. het zou moeten in alle beleidsterreinen doorwerken), meent de Raad dat het opportuun is om de financiering van alle bestaande en toekomstige REG-subsidies die in het Vlaamse Gewest van toepassing zijn, te laten verlopen via dit Energiefonds. Elke minister zou vanuit zijn eigen begroting een bepaald bedrag in dit Energiefonds kunnen doorstorten. Ook de bestaande bijdragen van de elektriciteitssector (via het REG-Fonds Distributie) zouden via dit Fonds kunnen verlopen. Deze overheveling zou uiteraard wel impliceren dat er bindende afspraken gemaakt moeten worden omtrent de financiering van en de bestedingen uit dit REG-Fonds.

14) Voorbeelden: Vlaamse minister van Economie: REG-investeringen in kader van ecologiesteun, Vlaamse minister van Energie: subsidies voor demonstratieprojecten, Vlaamse minister van Landbouw: REG-investeringen in kader van VLIIF-steun (landbouwbedrijven).
15) Voorbeelden: Vlaamse minister van Huisvesting: nieuwbouwpremie afhankelijk gesteld van behalen K50-isolatiennorm.

Vlaamse minister van Gezondheidsbeleid: investerings-subsidie voor preventieve en ambulante gezondheidszorg afhankelijk gesteld van naleven isolatiennormen (die momenteel enkel gelden voor woongebouwen).

16) De federale overheid is immers van plan om verschillende sectoren en/of bedrijven vrij te stellen van de (in te voeren) energietaks.

17) De Europese Commissie is van plan om bepaalde sectoren en/of bedrijven de mogelijkheid te bieden deel te nemen aan een systeem van verhandelbare CO₂-emissierechten.

18) Oprichting van het Energiefonds gebeurde via het decreet van 17 juli 2000 houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt. B.S. 22 september 2000, artikelen 15 en 20.

Tevens moet onderzocht worden hoe bestaande subsidies en vrijstellingen van accijnzen die een nefaste invloed hebben op het energiegebruik (i.e. ze stimuleren energieverlindende producten/processen) kunnen worden afgebouwd, en hoe bepaalde REG-subsidies in het vervolg automatisch kunnen worden toegekend (zoals bv. het geval was bij de REG-premies die werden toegekend bij aankoop van label A-elektrische toestellen).

De Raad meent dat slechts op deze manier een coherent subsidiebeleid kan worden gevoerd, waarbij tevens de behoefte aan een “één loket” functie wordt bewerkstelligd.

- [5] **Subsidies ter bevordering van investeringen in HEB.** In het kader van de liberalisering van de elektriciteitsmarkt voor hernieuwbare energiebronnen (HEB), worden op Europees niveau de diverse subsidiemechanismen ter bevordering van investeringen in hernieuwbare energiebronnen onderzocht. In een voorstel van Richtlijn¹⁹ hierover is sprake dat de huidige steunregelingen in de verschillende Lidstaten nog minstens tot 4 jaar na de inwerkingtreding van de Richtlijn mogen blijven bestaan (i.e. ongeveer tot 2006). Na deze periode zou de Europese Commissie dienen te beslissen of er een meer geharmoniseerde (= Europese) steunregeling noodzakelijk is.

De Raad meent dat de huidige subsidies ter bevordering van investeringen in HEB in Vlaanderen bijgevolg op een aantal criteria dienen te worden geëvalueerd:

- 1) Kunnen de huidige subsidies niet worden gediversifieerd naargelang de plaats van de opwekking, de relatieve kosten (investerings- en exploitatiekosten) van de soort hernieuwbare energiebron, en de door de opwekking veroorzaakte externe milieukosten ?
- 2) Dragen de subsidies wel bij tot de realisatie van de geformuleerde doelstellingen ?
- 3) Ondersteunen ze wel het gevoerde beleid (prioriteitenkeuze) ?

Bovendien moet, na onderzoek van de huidige en toekomstige Europese regelgeving, de looptijd van deze subsidies ingeschat en medegedeeld worden aan potentiële investeerders: om een goede beslissing te kunnen nemen, dienen zij kennis te hebben van de (financiële) omgeving op middellange termijn.

Ook m.b.t. hernieuwbare energiebronnen is het organisatorisch en budgettair kader reeds geschapen via bepalingen in het elektriciteitsdecreet. Daarin wordt voorzien in de oprichting van een Fonds Hernieuwbare Energiebronnen (zie bijlage 1), waarvan het beheer wordt waargenomen door de Vlaamse minister bevoegd voor Energie²⁰.

Volgens het elektriciteitsdecreet betreft dit Fonds haar middelen enerzijds uit administratieve geldboetes n.a.v. het niet genoeg voorleggen van groenestroomcertificaten door netbeheerders en houders van een leveringsvergunning, en anderzijds uit opbrengsten

<p>19) Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektrici-</p>	<p>teitsmarkt. COM (2000) 279 def. PB C 311</p> <p>20) Merk op dat het Energiefonds wordt beheerd door de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de</p>	<p>Elektriciteit en het Gas (VREG), het Fonds Hernieuwbare Energiebronnen wordt beheerd door de Vlaamse Minister bevoegd voor Energie.</p>
--	--	--

voortvloeiend uit de toekenning van concessies voor energieprojecten die gebruik maken van hernieuwbare energiebronnen²¹. De financiering van dit Fonds komt volgens de Raad echter vermoedelijk in het gedrang.

Eenzijds liet de Vlaamse minister bevoegd voor Energie reeds verstaan “soepel” te zullen zijn in het toekennen van administratieve boetes, anderzijds moeten retributies (die dienen betaald te worden indien een investeerder op grond van het Vlaamse Gewest bv. een windmolen, waterkrachtcentrale wil plaatsen) niet betaald worden indien de investeerder andere vergelijkbare hernieuwbare energieprojecten zal uitvoeren op gronden die geen eigendom zijn van het Vlaamse Gewest. Daar dit decretaal de enige twee mogelijke inkomstenbronnen van het Fonds zijn, vermoedt de Raad dat dit Fonds slechts een zeer beperkte slagkracht zal hebben. De Raad meent dan ook dat de decretale bepalingen omtrent de administratieve boetes dienen gehandhaafd te worden, tenzij vertraging van de projecten voornamelijk de verantwoordelijkheid betreft van de vergunningverlenende overheid.

- [6] **Voorbeeldrol overheidsdiensten.** De Raad was verheugd over de resolutie die in het Vlaams Parlement werd goedgekeurd betreffende de voorbeeldrol die de Vlaamse overheid dient te spelen inzake energiebesparing in overheidsgebouwen²². In deze resolutie werd een summier beleidsnota uitgewerkt die de Vlaamse overheid in staat moet stellen om t.a.v. de bestaande en nieuwe administratieve overheidsgebouwen (alsook bij de door de Vlaamse overheid gesubsidieerde nieuwbouw, zoals sociale woningen, ziekenhuizen, culturele en sociale centra, enz.) energiebesparende maatregelen te bevorderen. Niettegenstaande het goede initiatief, vindt de Raad het opzet van de beleidsnota te weinig ambitieus.

Er is in de beleidsnota nergens sprake van intenties om ervoor te zorgen dat mentaliteitswijzigingen bij de ambtenaren worden verwezenlijkt. Om dit te realiseren, is het voor de Raad noodzakelijk dat in kleine entiteiten een aanspreekpunt (energiecoördinator) wordt aangesteld die tips inzake energiebesparing wijde ingang kan doen vinden, en eventueel verplicht kan doen maken: power-management van informatica-infrastructuur, rationeel gebruik van verlichting, ventilatietechnieken, ... Deze mensen moeten volgens de Raad door een helpdesk worden bijgestaan. Bovendien moeten de door deze mentaliteitswijziging gerealiseerde energiebesparingen voldoende worden gecommuniceerd naar de

21) Zie: art. 26 van het decreet van 17 juli 2000 houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt. B.S. 22 september 2000.

22) Resolutie van de heren Eloi Glorieux, Jul Van Aperen, Robert Voorhamme en Jos Bex betreffende de voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing. Stuk 343 (1999-2000) – Nr. 5. Deze resolutie werd op 3 mei 2001 aangenomen in de Commissie voor

Openbare Werken, Mobiliteit en Energie, en goedgekeurd in de plenaire vergadering van het Vlaamse Parlement op 23 mei 2001 (Handelingen van de plenaire vergadering. Zitting 2000-2001. 23 mei 2001. Nr. 49).

betrokkenen. Een geautomatiseerde opvolging van het energieverbruik is daartoe onontbeerlijk (bv. via telemetering van het gas- en elektriciteitsverbruik²³).

Het realiseren van een mentaliteitswijziging op kantoor bij de duizenden ambtenaren zorgt volgens de Raad immers ook voor een mentaliteitswijziging bij het gebruik van energie thuis. Gezien het soms relatief beperkte succes van communicatie- en sensibiliseringscampagnes is het immers noodzakelijk dat mensen de voordelen van energiebesparing aan den lijve ondervinden. Een grote groep mensen (zoals de ambtenaren) daartoe de mogelijkheid bieden, zou al een zeer grote stap in de goede richting zijn. Tevens zou met dergelijke aanpak een schat van praktijkkennis worden opgedaan om in een latere fase ook bedrijven te kunnen verplichten hun werknemers enkele REG-maatregelen te laten nemen (ev. in kader van energiezorgsystemen).

[7] **Rol van gedecentraliseerde besturen: provincies en gemeenten.** De Raad stelt vast dat gedecentraliseerde besturen slechts weinig of niet voorkomen in de Vlaamse beleidsnota's inzake REG of ontwerp-klimaatplannen. De relevante partners blijken tot nog toe enkel de federale overheid, het Vlaamse Gewest en de elektriciteitssector te zijn. Gezien de grote uitdagingen, meent de Raad dat ook op provinciaal en gemeentelijk niveau tal van maatregelen kunnen worden genomen. Om een gecoördineerde aanpak te kunnen garanderen, is daartoe echter sturing vanuit het Vlaamse Gewest noodzakelijk. Zo kan de Vlaamse overheid eraan denken de gedecentraliseerde besturen mee te betrekken en te ondersteunen in de voorbeeldrol die ze wenst te spelen (cfr. punt [6]). In die zin zouden de bepalingen inzake energie in de voorbereidende stukken voor de nieuwe gemeentelijke en provinciale milieuconvenants kunnen worden vervangen door meer ambitieuze bepalingen (bv. gemeentelijke "energieloketten" die ten dienste staan van inwoners die concrete maatregelen wensen te nemen²⁴).

[8] **Bijdrage van de ruimtelijke ordening en de stedenbouw.** Zonder zich vooralsnog uit te spreken over de praktische uitvoering hiervan, meent de Raad dat in de regelgeving inzake de ruimtelijke ordening en stedenbouw veel te weinig elementen aanwezig zijn die garanderen dat in de toekomst nieuwe gebouwen en infrastructuren op een zodanige

23) Telemetering houdt in dat een kleine datarecorder in de meterkasten wordt geplaatst. Deze datarecorder registreert continu de hoogte van het verbruik en de bijbehorende tijdstippen. 's Nachts worden al deze gegevens via een telefoonlijn naar een centrale computer verzonden. Op deze manier kan, op een redelijk goedkope

manier, het energieverbruik van het gebouw dagelijks worden opgevolgd, zowel door de leverancier van het gas of de elektriciteit, als door de beheerder van het gebouw.

24) In de voorbereidende stukken voor de nieuwe gemeentelijke en provinciale milieuconvenants worden momenteel slechts bepa

lingen opgenomen die betrekking hebben op de voorbeeldrol die de gemeenten en provincies dienen te spelen. Dit terwijl de gemeenten en provincies net de geschikte besturen zijn om hun inwoners op een directe manier bewust te maken van rationeel energiegebruik.

manier geconcipieerd worden dat zij een wezenlijke bijdrage kunnen leveren tot energiebesparing, of de uitbouw van hernieuwbare energiebronnen kunnen versnellen²⁵. De Raad denkt hierbij aan:

- 1) de momentele beperkte isolatiereglementering;
- 2) het uitblijven van de nieuwe energieprestatienormen voor gebouwen;
- 3) de afwezigheid van gewestelijke bouw- en verkavelingsverordeningen²⁶;
- 4) de problemen met vestigingsplaatsen voor projecten van hernieuwbare energie;
- 5) de beperkte promotie van niet-gemotoriseerde verplaatsingen.

Tot nu toe is het vooral aan vooruitstrevende gedecentraliseerde besturen om elk op hun eigen manier de ontbrekende Vlaamse reglementering op te vullen (bv. zongerichte verkaveling, gemeentelijke bouwreglementen, ...). Dit blijkt echter totaal onvoldoende en leidt bovendien tot een enorme verscheidenheid aan reglementeringen. Een gecoördineerde aanpak vanuit de Vlaamse overheid is hier dringend noodzakelijk.

[9] **Tussentijdse stabilisatie-doelstelling.** In het kader van het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties (Rio, juni 1992) stelde de Europese Unie zich tot doel de gezamenlijke emissies van de broeikasgassen tegen het jaar 2000 ten opzichte van 1990 te stabiliseren. België (en dus ook Vlaanderen) engageerden zich zelfs om de nationale CO₂-emissies in 2000 t.o.v. 1990 met 5 % te reduceren. Op de uitgebreide Interministeriële Conferentie Leefmilieu van 4 juni 1996 werd deze reductiedoelstelling herbevestigd.

De Raad betreurt dat de Vlaamse overheid deze doelstelling niet heeft gehaald, en constateert dat de Vlaamse overheid momenteel een nieuwe doelstelling voor ogen heeft: de stabilisatie van de broeikasgasemissies tegen 2005 t.o.v. 1990. De Raad meent dat, indien geen nieuwe initiatieven worden genomen, ook deze doelstelling niet zal worden gehaald.

De Raad wenst tevens dat de Vlaamse overheid in haar prognoses inzake het toekomstig energieverbruik (en de daarmee gepaard gaande CO₂-emissies) rekening houdt met bepaalde maatschappelijke evoluties. Hij denkt daarbij aan de snelle ontwikkeling van de ICT-sector²⁷ en het (o.a.) door deze sector veroorzaakte toenemend gebruik van aircondi-

25) NOVEM. Energiebesparing in verkeer en vervoer door ruimtelijke ordening. Februari 1997.

26) Terwijl dit voor het milieu-compartiment "water" blijkbaar wel mogelijk is: daar wordt voor het hele Vlaamse Gewest een bouwverordening opgelegd inzake hemelwaterputten (cfr. Besluit van de Vlaamse regering van 29 juni 1999 houdende vaststelling van een

algemene bouwverordening inzake hemelwaterputten. B.S. 28 augustus 1999).

27) In de ICT-sector worden in hoog tempo datahotels en telecomswitches gebouwd. Op deze plekken staan grote aantallen computers dag en nacht te werken om het internet- en telecomverkeer af te handelen. Eén datahotel heeft een zeer groot energieverbruik, en

is daarmee eigenlijk tot de zware industrie te rekenen. De studie "Mobiliteit van data tegen (w)elke prijs ?" (2 maart 2001, uitgevoerd in opdracht van NOVEM), berekende dat de ICT-sector van het huidige aandeel van 0,5 % in het Nederlandse elektriciteitsgebruik, tegen 2009 een aandeel zal uitmaken van minimaal 10 %.

tioningsapparatuur in gebouwen. De Raad meent dat met dergelijke evoluties op een gepaste manier dient rekening gehouden te worden. Zo moet bv. gedacht worden aan eisen m.b.t. het gebruik van koelapparatuur in de milieuvergunning²⁸. Bovendien meent de Raad dat de vooropgestelde doelstelling onmogelijk zal gehaald worden indien de uitstoot van het wegvervoer niet naar beneden wordt gebracht.

28) Momenteel worden airconditioning-installaties in VLAREM I ondergebracht in rubriek 16.3.1., waar een onderscheid gemaakt wordt tussen het geïnstalleerde vermogen van de installaties: van 5 kW t.e.m. 200 kW geldt er een meldingsplicht, voor meer dan 200 kW geïnstalleerd vermogen dient een milieuvergunning aangevraagd te worden (klasse 2-inrichting).

2. Vragen om toelichting

[10] **Onduidelijkheden omtrent verschillende systemen ter bevordering van investeringen in HEB.** Het is voor de Raad nog steeds onduidelijk hoe het bestaande systeem van de groene frank (via Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas) en het nieuw systeem van groenestroomcertificaten (via Vlaams Gewest en op federaal niveau) op elkaar zullen worden afgestemd²⁹.

Gezien de Vlaamse regering binnenkort met het systeem van groenestroomcertificaten van start wenst te gaan, en de aanbeveling van het Controlecomité m.b.t. toekenning van de groene frank slechts is ingesteld tot 31 december 2003, dient snel een overgangsregeling te worden uitgewerkt. De Raad vraagt een degelijk en stabiel overgangssysteem, dat op een open manier wordt gecommuniceerd naar potentiële investeerders. De huidige onduidelijkheid is voor potentiële investeerders momenteel zeer frustrerend, en draagt bij tot het fnuiken van particuliere initiatieven terzake.

Bovendien worden op verschillende niveaus gewerkt aan systemen van groenestroomcertificaten. Volgens het ontwerp van uitvoeringsbesluit dat het systeem van de Vlaamse groenestroomcertificaten verder uitwerkt, kunnen enkel geldige groenestroomcertificaten worden toegekend voor installaties die zich in het Vlaamse Gewest bevinden. Het ontwerp Koninklijk Besluit betreffende de markt voor elektriciteit geproduceerd op basis van hernieuwbare energiebronnen³⁰, regelt de toekenning van (federale) groenestroomcerti-

29) Volgens het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas zou de continuïteit van de groene frank worden gegarandeerd. Immers zou een producent in principe de keuze hebben tussen één van beide systemen, waarbij, ingeval de producent opteert voor de groene frank, deze subsidie gegarandeerd wordt gedurende 10 jaar vanaf de installatiedatum.

30) Ontwerp van Koninklijk Besluit betreffende de markt voor elektriciteit geproduceerd op basis van hernieuwbare energiebronnen (gedateerd op 15 mei 2001). Het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas gaf haar advies omtrent dit Ontwerp van KB op 8 juni 2001

ficaten voor elektriciteit afkomstig van windmolens op zee. Bovendien wordt op Europees niveau gewerkt aan een Europees groencertificatensysteem.

Met het oog op de noodzakelijke en gewenste interoperabiliteit, pleit de Raad voor voldoende harmonisatie van het Vlaamse, federale en Europese systeem van groenestroomcertificaten.

De Raad constateert bovendien dat voor stroom opgewekt via windmolens op zee geen Vlaamse groenestroomcertificaten zullen worden afgeleverd. Hij vraagt zich hierdoor af in welke mate de Vlaamse regering zijn doelstelling van 3 % groene stroom zal kunnen waarmaken.

- [11] **Communicatie omtrent belangrijke studieopdracht.** Binnen het Programma Beleidsgericht Onderzoek³¹ werd eind eind 1999 een belangrijke studieopdracht toegekend omtrent het “Ontwikkelen van een nieuw winstmechanisme voor de elektriciteitsdistributie in een geliberaliseerde elektriciteitsmarkt”. De Raad heeft er vroeger steeds voor geijverd om door wijziging van het winstmechanisme het “zo veel mogelijk verkopen van elektriciteit” door distributiebedrijven te ontraden. De Raad hoopt derhalve dat hij binnen afzienbare termijn op de hoogte wordt gesteld van de vorderingen of het eindrapport van deze studie.

31) Deze onderzoeksopdracht werd uitgeschreven door de Administratie Wetenschap en Innovatie van het Departement Wetenschap, Innovatie en Media.

Bijlage 1 :
Vooropgestelde begrotingsfondsen
in het Vlaamse energiebeleid

Benaming	Inkomsten	Uitgaven	Rechtsbasis
Fonds Hernieuwbare Energiebronnen	1) administratieve geldboetes n.a.v. niet genoeg voorleggen van groenestroomcertificaten door netbeheerders en houders van een leverings- vergunning 2) opbrengsten uit concessies voor energieprojecten die gebruik maken van hernieuwbare energiebronnen	bevordering van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen	Art. 23, §1 en art. 26 van het elektriciteitsdecreet
Energiefonds	1) opbrengsten uit heffingen die decretaal aan het Energiefonds worden toegewezen 2) middelen voor de financiering van openbaredienstverplichtingen van de energiesector toegewezen aan het Energiefonds uit hoofde van wettelijke of conventionele bepalingen 3) middelen voor de financiering van het sociale energiebeleid en het beleid inzake het rationeel energiegebruik van de Vlaamse regering toegewezen aan het Energiefonds uit hoofde van wettelijke of conventionele bepalingen	1) financiering van de open- baredienstverplichtingen van de netbeheerders en de houders van een leveringsvergunning 2) financiering van netbeheerder voor wat betreft zijn kosteloze uitvoering van taken noodzakelijk voor de distributie van groene stroom (uitz. kosten die te maken hebben met aansluiting op het distributienet) 3) sociaal energiebeleid van de Vlaamse regering beleid inzake rationeel energiegebruik van de Vlaamse regering	Art. 15, 20 van het elektriciteitsdecreet